

ANYKŠČIŲ SOCIALINĖS GLOBOS NAMAI

PASLAUGŲ GAVĖJŲ TEISIŲ CHARTIJA

1. Žmogaus teisės aprėpia būtiniausius standartus, kuriuos privalu užtikrinti, kad žmonės galėtų gyventi oriai.

2. Visi žmonės turi tas pačias teises neatsižvelgiant į jų tautybę, lytį, religiją ir kitas ypatybes.

3. Pagrindinis žmogaus teisių įgyvendinimo tikslas – suteikti žmonėms galimybę išnaudoti savo potencialą, suteikiant jiems savarankiškumo, kad jie galėtų keisti savo gyvenimą, daryti poveikį savo pačių ateičiai.

4. Teisės aktų, kuriuose reglamentuojamos žmogaus teisės, paskirtis – užtikrinti, kad visi asmenys turėtų teisę pasirinkti ir dalyvauti priimant visus jų gyvenimą veikiančius sprendimus. O jų norus privalu gerbti.

5. Anykščių socialinės globos namuose (toliau – ASGN), kuriuose teikiamos ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos paslaugos senyvo amžiaus asmenims bei suaugusiems asmenims su negalia ir *laikino atokvėpio paslaugos*, įsipareigojama saugoti ir puoselėti žmogaus teises.

6. Šiame dokumente naudojamų santrumpų sąrašas ir paaiškinimai:

CAT – Konvencija prieš kankinimą;

NTK – Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija;

EŽTK – Europos Žmogaus Teisių Teismas;

ESC – Europos socialinė chartija;

TESKTP – JT tarptautinis ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktas;

TPPTP – Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas;

IP – ilgalaikė priežiūra

PESC – pataisyta Europos socialinė chartija;

JT – Jungtinės Tautos;

VŽTD – Visuotinė žmogaus teisių deklaracija.

7. Žmogaus teisių standartai, susiję su ilgalaike priežiūra ir ASGN vykdoma veikla:

TEISĖ	Teisės aktai	ASGN darbuotojų veiksmai užtikrinant žmogaus teises
Galimybė gauti ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos paslaugas	TESKTP (9, 12 straipsniai) NTK (14,19, 25 straipsniai) EŽTK (2 straipsnis) Europos socialinė chartija (ESC) (11,12,13 straipsniai) Pataisyta Europos socialinė chartija (PESC) (11, 12, 13, 15, 23 straipsniai)	Parengti skaidrūs laukiančiųjų sąrašai.
Teisė į gyvybę	Visuotinė žmogaus teisių deklaracija (VŽTD) (1 straipsnis) Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas (TPPTP) (6 straipsnis) EŽTK (2 straipsnis)	1. Užtikriname gyventojų saugą, pasitelkiant fizinę globos įstaigos aplinką ir imamės prevencijos priemonių, kad jie nepargriūtų ir pan. 2. Užtikrinta saugi gyventojų asmeninė priežiūra.
Teisė nepatirti kankinimų ir žiaurus, nežmoniško ar žeminančio elgesio, smurto ir prievartos (įskaitant teisę į veiksmingą teisinę gynybą)	VŽTD (5 straipsnis) Konvencija prieš kankinimą (CAT) (2straipsnis) TPPTPN (2, 3a, 7 straipsniai) EŽTK (3, 13 straipsniai)	1. Įdarbinta pakankamas skaičius tinkamai išmokytų darbuotojų, taip užtikrinant, kad gyventojų poreikiai ir pageidavimai būtų įvykdomi laiku. 2. Įgyvendinta priežiūros sistema, leidžianti nuolat stebėti globos namų gyventojų būklę ir valdyti galimą riziką. 3. Siekiant užkirsti kelią netinkamam elgesiui, rengiami darbuotojams mokymai socialinės globos paslaugų kokybės klausimais, be to jiems patariama, kokių priemonių derėtų imtis, įtarus smurtą. 4. Skatinami darbuotojai apie netinkamo elgesio su senyvo amžiaus asmenimis bei suaugusiais asmenimis su negalia atvejus pranešti kompetentingoms valdžios institucijoms.
Teisė į laisvę, judėjimo laisvę, įskaitant laisvę nuo suvaržymų	TPPTP (7, 9, 10, 12 straipsniai) NTK (14, 15, 18 straipsniai)	1. Įdarbinta pakankamas skaičius tinkamai išmokytų darbuotojų, taip užtikrinant, kad gyventojų poreikiai ir pageidavimai būtų įvykdomi laiku ir būtų išvengta būtinybės suvaržyti jų laisvę. 2. Tinkamai išmokyti darbuotojai, kad jie suprastų, kas laikoma laisvės suvaržymu ir kaip taikyti suvaržymui alternatyvius metodus, siekiant užtikrinti kiekvieno asmens gerovę.
Teisė pasirinkti, savarankiškumas, veiksnumas ir	TPPTP (14, 16, 17, 18 straipsniai)	1. Darbuotojai pripažįsta, kad kiekvienas gyventojas turi tokį pat veiksnumą visais gyvenimo aspektais kaip ir visi kiti, o vien

<p>vienodas pripažinimas pagal įstatymą</p>	<p>NTK (12, 13, 17, 19 straipsniai) EŽTK (6, 8 straipsniai) PESC (15, 23 straipsniai)</p>	<p>neįgalumas nėra pagrindas, kuriuo remiantis galima atimti veiksnumą. Taigi net ir tada, kai asmuo priima sprendimą, kuris, kitų žmonių nuomone turės neigiamų padarinių, arba jo gebėjimas priimti sprendimus laikomas nepakankamu, jo veiksnumą gerbia.</p> <p>2. Parengtos politinės nuostatos ir praktinės veiklos principai, kurie suteikia galimybę vyresnio amžiaus asmenims bei suaugusiems asmenims su negalia, su kitų asmenų pagalba patiems priimti sprendimus, o ne sukuria sąlygas kitiems asmenims priimti sprendimus už juos.</p> <p>3. Sukurtos palankios sąlygos senyvo amžiaus asmenims bei suaugusiems asmenims su negalia dalyvauti priimant sprendimus dėl jų gyvenimo ir sveikatos priežiūros.</p>
<p>Orumas</p>	<p>VŽTD (1straipsnis) TPPTP (7, 10 straipsniai) TESKTP (principai) NTK (3 straipsnis)</p>	<p>1. Užtikrinta, kad darbuotojai turi po vidurinio lygio išsilavinimą socialinių paslaugų teikimo (ilgalaiškės (trumpalaikės) socialinės globos ir <i>laikino atokvėpio</i> paslaugų srityje).</p> <p>2. Nuolat rengiami mokymai darbuotojams žmogaus teisių ir orumo klausimais.</p> <p>3. Įdarbinta reikiamas darbuotojų skaičius.</p> <p>4. Vadovybė tinkamai vadovauja ir nėra gauta skundų dėl vykdomos darbinės veiklos.</p> <p>5. Užtikrinta, kad kiekvienas globos namų gyventojas gali išnaudoti visą savo potencialą.</p> <p>6. Netaikoma nebūtini suvaržymai.</p> <p>7. Nenaudojamos sauskelnės, jeigu žmogus, kitų asmenų padedamas, gali nueiti į tualetą.</p>
<p>Privatumas ir šeimos gyvenimas</p>	<p>VŽTD (12 straipsnis) TPPTP (17, 23 straipsniai) NTK (22, 23 straipsniai) EŽTK (8 straipsnis) ESC (16 straipsnis) PESC (16, 23 straipsniai)</p>	<p>1. Gerbiamos kiekvieno gyventojų teisės į asmens tapatumą ir privačią erdvę, atsižvelgiama į drovumą, kurį jaučia perrengiamas ar prausiamas asmuo, ir užtikrinamas privatumas, kai žmogaus asmenines aplinkybes aptaria kiti asmenys.</p> <p>2. Gerbiama kiekvieno asmens teisė, leidžiama pasirinkti, kaip jis norėtų rengtis ir kaip į jį derėtų kreiptis.</p> <p>3. Imamasi pagrįstų priemonių, siekiant padėti kiekvienam asmeniui bendrauti su šeimos nariais, sudaromos sąlygos sutuoktiniams arba tos pačios lyties poroms</p>

		<p>gyventi kartu ir toliau palaikyti santykius, gyvenant globos namuose.</p> <p>4. Užtikrinamas ir apsaugotas susirašinėjimo, duomenų ir pokalbių apie socialinės globos paslaugas privatumas.</p> <p>5. Suteikiama gyventojui informacija apie jo žmogaus teises, jeigu paaiškėja, kad šioms teisėms iškilo grėsmė.</p> <p>6. Globos namai gali apriboti žmogaus teisę, jeigu geba įrodyti, kad jų veiksmai teisėti, būtini ir proporcingi, o jų buvo imtasi siekiant užtikrinti nacionalinį saugumą, apsaugoti visuomenę arba šalies ekonominę gerovę, užkirsti kelią netvarkai ar nusikaltimui, apsaugoti kitų asmenų sveikatą, moralę arba teises ir laisves.</p>
Dalyvavimas ir socialinė įtrauktis	<p>TPPTP (25, 26 straipsniai)</p> <p>TESKTP (15 straipsnis)</p> <p>NTK (3, 19, 26, 29 straipsniai)</p> <p>PESC (15, 30 straipsniai)</p>	<p>1. Sukurtos sąlygos dalyvauti tvarkant viešuosius reikalus ir balsuoti.</p> <p>2. Suteikta arba palengvinta prieiga prie įvairių švietimo programų, pramoginės veiklos ir renginių.</p> <p>3. Padedama senyvo amžiaus asmenims aktyviau įsitraukti, priimant jų gyvenimą ir priežiūrą veikiančius sprendimus.</p> <p>4. Globos namai gali apriboti asmens teisę, jeigu geba įrodyti, kad jų veiksmai teisėti, būtini ir proporcingi, o jų buvo imtasi, siekiant užtikrinti nacionalinį saugumą, apsaugoti visuomenę arba šalies ekonominę gerovę, užkirsti kelią netvarkai ar nusikaltimui, apsaugoti kitų asmenų sveikatą, moralę arba teises ir laisves.</p>
Saviraiškos, minties ir sąžinės laisvė: įsitikinimai, kultūra ir religija	<p>VŽTD (18, 19 straipsniai)</p> <p>TPPTP (18, 19 straipsniai)</p> <p>TESKPT (6, 7, 13 straipsniai)</p> <p>EŽTK (2, 9, 10 straipsniai)</p> <p>NTK (21, 29 straipsniai)</p>	<p>1. Kiekvienam globos namų gyventojui prieinama forma (prireikus naudotis <i>informacinėmis</i> technologijomis), laiku ir nemokamai teikiama informacija apie įstaigą ir visus klausimus, veikiančius jo kasdienį gyvenimą ir sveikatos priežiūrą.</p> <p>2. Suteikiama gyventojams galimybė išpažinti tikėjimą arba dalyvauti susirinkimuose, susijusiuose su religija ar įsitikinimais, sukurtos ir prižiūrimos šiems tikslams skirtos erdvės.</p> <p>3. Suteikiama pagrįsta prieiga prie maisto produktų, remiantis konkrečios religijos mitybos reikalavimais.</p> <p>4. Užtikrinama teisinga visos bendruomenės ir konkuruojančių privačių, konkretaus asmens arba asmenų interesų pusiausvyra.</p>
Aukščiausi pasiekiami fizinės ir psichinės	<p>TESKTP (12 straipsnis)</p> <p>NTK (25 straipsnis)</p> <p>ESC (11 straipsnis)</p>	<p>1. Užtikrinamas kiekvieno asmens dalyvavimas, priimant visus su sveikata susijusius sprendimus.</p>

sveikatos standartai	PESC (11, 23 straipsniai)	<p>2. Gerbiama kiekvieno asmens teisė atsisakyti gydymo.</p> <p>3. Užtikrinta, kad, kai tik galima, sveikatos priežiūros įstaigos, prekės ir paslaugos yra prieinamos, pasiekiamos, įperkamos, priimtinos ir pritaikytos.</p> <p>4. Įgyvendinamas integruotos priežiūros modelis, aprėpiantis ligų profilaktiką, gydymą ir reabilitaciją.</p> <p>5. Reguliariai tikrinama, kokius vaistus vartoja kiekvienas asmuo, ir įvertinama, ar jis gali toliau vartoti vaistus nuo demencijos arba raminauosius vaistus. Kai gyventojai geba priimti sprendimus, jie dalyvauja vertinimo procese, kad geriau suvoktų konkrečių vaistų teikiamą naudą ir keliamą riziką, ir būdami tinkamai informuoti išreiškia savo sutikimą tęsti gydymą arba jo atsisakyti.</p> <p>6. Įgyvendintos psichikos sveikatos programos, teikti tinkamas palaikomosios slaugos paslaugas, imantis sveikatą gerinančių, pavyzdžiui: profilaktikos ir sąmoningumo ugdymo priemonių.</p>
Tinkamos gyvenimo sąlygos	TESKTP (11 straipsnis) NTK (28 straipsnis)	1. Užtikrintas maisto produktų ir mitybos tinkamumas, aprangos, gyvenimo sąlygų ir prireikus konkrečios priežiūros sąlygos, be to, vykdomi išipareigojimai nedelsiant imtis priemonių, kad pamažu būtų visiškai įgyvendinta teisė į aukščiausią tinkamą gyvenimo lygį.
Lygybė ir nediskriminacija	TPPTP (4 straipsnis) TESKTP (2 straipsnis) NTK (3 straipsnis) EŽTK (14 straipsnis) PESC (5 dalis E straipsnis)	<p>1. Vengiama globos namuose taikyti diskriminuojamojo pobūdžio politiką ir praktinę veiklą arba diskriminuojamai elgtis su darbuotojais, savanoriais ir gyventojais.</p> <p>2. Padedama mažumų grupėms įgyvendinti poreikius ir pageidavimus.</p> <p>3. Užtikrinamas globos namuose taikomų tiesioginių mokesčių nešališkumas.</p>
Galimybė kreiptis į teisimą, teisė į veiksmingą teisminę gynybą ir žalos atlyginimą	TPPTP (3 straipsnis) NTK (13 straipsnis) EŽTK (6, 13 straipsniai)	<p>1. Priežiūros paslaugų naudotojams prieinama forma teikiama informacija apie jų teises, priežiūrą, paslaugas, įstaigoje taikomas taisykles, nuostatas ir skundų nagrinėjimo procedūras.</p> <p>2. Vengiama elgesio, kuriuo būtų pažeidžiamos žmogaus teisės.</p> <p>3. Sukurtos veiksmingos skundų pateikimo procedūros, kad vyresnio amžiaus asmenys bei suaugę asmenys su negalia galėtų pranešti apie jų žmogaus teisių arba gerovės pažeidimus, nesibaimindami galimų atsakomųjų veiksmų.</p>

		<p>4. Per pagrįstą laiką išnagrinėjami skundai ir pateikiami atsakymai.</p> <p>5. Suteikiama įstaigos gyventojams galimybė pasinaudoti nepriklausomų advokatų paslaugomis.</p>
<p>Palaikomoji slauga ir ilgalaikės socialinės globos paslaugų atsisakymas</p>	<p>PESC (23 straipsnis)</p>	<p>1. Reguliariai teiraujamosi stacionariosios globos įstaigoje gyvenančių vyresnio amžiaus asmenų, ar jie ir toliau pageidauja ten likti.</p> <p>2. Užtikrinama, kad žmonės nekenėtų išvengiamo skausmo ir turėtų galimybes oriai numirti.</p> <p>3. Teikiamos tinkamos palaikomosios slaugos paslaugos. Galimybė naudotis skausmo malšinimo priemonėmis yra absoliuti žmogaus teisė.</p>

GYVENTOJŲ SUPAŽINDINIMO PROCEDŪRA SU TEISIŲ CHARTIJA

8. ASGN gyventojams parengiamas teisių sąrašas jiems suprantama kalba, kuris yra iliustruojamas paveikslėliais (priedas Nr.1) ir viešinami įstaigos stenduose.

9. Parengti stoveliai (priedas Nr. 2) su gyventojų teisėmis ir pareigomis – viešinami bendro naudojimo patalpose.

10. Gyventojai su teisių chartija supažindinami žodžiu susirinkimo metu arba individualiai, išaiškinant teisės reikšmę jiems suprantama kalba.

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

11. Gyventojų teisių chartija įsigalioja nuo jų patvirtinimo dienos.

12. ASGN darbuotojai su teisių chartija supažindinami pasirašytinai.

_____.